Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden.**

Előfizetési dij akár helyben, akár postai szétküldéssel:
Egész évre . . . . 6 ft. pp.
Fél évre . . . . . 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap házhozhordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŰ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasitandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvétetnek. A beigtatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. krajcárnyi dij számitatik.

Kiadó hivatal: belváros, elnöki utca 62. szám Heil Adolf könyvvonalozó intézetében.

Kedd, september 28. 1858. 13. szám. Első évi folyam.

Szászka.

A Krassó megyébe kebelezett Szászka nevü bányaváros több tekintetből nevezetes. Áll ez 576 házszámból melyben 2794 lélek lakik. Ide számitandók a fiókhelységek, ugymint Kohldorf 168 házszámmal és 817 lélekkel, és Maria Schnee 81 házszámmal 353 lélekkel, összesen tehát 825 házszám és 3961 lélek. Vallásukra nézve a lakosok közt van 1669 katholikus, a többi, kevés kivétellel gör. n. e. vallásu. Zsidó nincs.

A lakosok fő foglalatossága a bányamivelés a hozzátartozókkal. A három vájna kerületben és 23 telekmértékben (egyet 50176 □ ölre számitva) előforduló mindenemü ércek többnyire a granátkőbe törnek, mely a Jura- mész, és syenit közti kitöltő tömeget képezi, és egy lábtól egész 100 sőt még több ölnyi vastagsággal birván, helyenkint szintén egészen barna vaserccé vagy porvává (Ocker) átváltoztatottnak tetszik. Az ércek ott, hol ezen emlitett eset elő nem fordul, többnyire a granátnak érintkező oldalain mésszel vagy syenittel előtaláltatnak, az itt nyerhető ércek technikai felhasználtatásuk szerint következők:

a) rézércek, részint élegek (Oxyd) barna vasérccel vagy cselennyel (mángán); részint kénegek (sulfurid) a granát, tremolitban, ritkábban a varlában a rikacs- tarkaréz- üveg- és fakond féleségeiben: az utóbbi ezüsttartó. Ezen sulfuridák sokszor vegyitve vannak horgkéneggel, (Zinkblende) ólommal, ezüsttel, mirennyel, — igen ritkán szabadarannyal.

Az élegek többnyire réz-szegények, t. i. 1½ — 5 száztoliasak, és közönségesen 25 — 40% nyers vasat tartalmaznak. — A sulfuridák (kénegek) 1½ egész 30% rezet tartanak; az itt kibányászott rézércek átmérőleges réz tartalma a 2 szásztolin némileg tulmegy.

b) A hatalmas üllőtökékben vagy 2—15 lábnyi telepekben (Lager) betörő vasérc többnyire agyagfajtáju barnavasérc 30 — 50 száztoli nyersvas tartalommal, legtöbbnyire sok mángánkeverékkel, ritkábban delejvasérccel 50 — 60%-nyi nyersvas tartalommal; a kohászra nézve azomban kellemetlen keverék a réztartalom, mely az itten nyert vasnak aljazási és kavarási processusát nagyon neheziti, ha nem tán lehetlenné is teszi, kivétel ebből a szomszéd Oláh-Szászka, Bogodinc és Szlatina községeiben lévő palakőbe törő ankerith, a mely réztől egészen szabad, de csak 8—12%-yi nyersvasat tartalmaz.

c) Horganyérc többnyire mint galmey a most üzleten kivüli Bernhardus aknában, melynek régi torláiban még az érdekes agalmatholit, vagy képkő (Bildstein) betör, bizonyos zsirlanemü ásvány, mely alapszinre fehér, kék szürkén vagy világos barnán vizezve, magát könnyen vágatja és csiszoltatja, és kisebb diszitményekre használható.

d) Ólomfényle, ujabb időben csak ritkán fordul elő.

e) Mángánérc mint psilomelan, hatalmas telepeket képezve, és csak 50%-ig menő éleny tartalommal, kereset hiányából ki nem vájatik.

f) Rajzla (graphit) eddig még egészen figyelem nélkül hagyva, a csillámpalában előforduló.

A többi hasznositható ásványok közzé tartozik az itt festői sziklacsoportozatokat képező, dús növényzettel pompázó kék és szürke Juramész, melyből jó épitőköveket, és égetett mészt nyerhetni, — a csillámpala az épitésnél nagyon alkalmas, és tüzbeni tartóssága miatt a réz olvasztóknál olvakőnek (Gestellstein) használtatik. Épitésekre az itt hatalmas fekményekben található mésztuff is használtatik, melyet fürésszel szoktak vágni.

Szállitó gépek. Nehány emberi kéz által mozgatott tekerő csigán kivül, aztán a közönséges csilléken (Grubenhunde) és a górcsilléken (Riesen) kivül, mely utóbbiakba csak egy ló fogva van, és fasineken haladnak, Szent György lovag nevü aknában egy Resicán készült vizoszlopgép látható, mely a vizeket 54 ölnyi mélységből emeli föl.

Kohászat, vagy huttakezelés. A Szászkán nyert rézércek, melyekhez még az oravicai és moldovabányai ércek is adatnak, három kohónak 6 nagy olvasztóiban, és közép olvasztóiban és 2 tárcsahődön igen jó tárcsarézzé feldolgoztatnak, és mint olyan a csíklovai és bogsáni rézverő müveibe küldetik, — ezen olvasztási processus a nyers anyag szegénysége és belső természete miatt nagyon tekervényes. Maderspach Lajos ur, legkitünőbb honi bányászaink egyike, ezen processusról egy igen elmés synoptikai tabellát készitett, melynek egyik példányát a párisi világkiállitási mükiál-

litáshoz küldötte, a másikkal nekünk kedveskedett. Ezen tabella felette nagyon könnyiti a réz előállitás módjának megértését, és laicusok mint szakemberek figyelmét kiérdemli. Az itt kohászatilag feldogozott ércek nagyobb része élegek lévén, azokat kénfémmel vegyiteni kell, melyek most szintén itt találtattak, azelőtt pedig Moldvabányából hozattak. Ezen élegek nyers vasbani nagy tartalmassága azomban nem mehet egészen a salakba, mint ez más vegyületeknél történik, és avval le sem folyhat, hanem minden olvasztási szak (Campagne) alkalmával a pest habzójában (Sumpf) nyers vas ragasztványokat képez, melyek néha 70—80 mázsát nyomnak, melyeknek eltávolitása sok időt és erőt igénybe vesz, sőt melyeket nem ritkán lőporral is szétrepeszteni szükség.

1857. évben kibányásztatott és a kohóba hozatott:

szászkai	rézérc	63560	mázsa
oravicai	„	11816	„
moldovabányai	„	3371	„
szászkai és moldvabányai kénfém . .		19673	„

Ebből kohászatilag feldolgoztattak

szászkai és oravicai ércek		92644	mázsa
moldvabányai ércek és kénfémek . .		12639	„

és 1946 mázsa 56 font szín réz (spleisskupfer) nyeretett.

E célra 60965 mértek faszén is felhasználtatott.

Az ide való vasércek a neravölgyi vaskohóban beolvasztatnak: az egy 24 lábnyi magas torkkemencéből, és egy forrasztóból (cupolofen) áll, mely azomban használaton kivül van jelenleg. A termesztésnél csak szürke nyersvas (öntött darabok) előállitása céloztatik, mely 80--90 fontos rovatékos hagyik rudokban (a bányásznyelven: in gekerbten Gänsen) az álladalmi vasuttársaság gépgyárába Bécsbe küldetik. Egy igen célszerü, Pesten épült szélmü a torkkemencét hozza működésbe, két mozgó henger 20 (?) lóerő munkáját végzi, és egy csavarkerék (turbine) által mozdittatik, melyet egy a Nera folyóból lecsapolt csatorna hajt.

1857. évben itt feldolgoztattak

46438	mázsa vasérc és ankerith	
4646	„ mészfeladás	
ebből nyeretett 14549	„ nyersvas.	

Egy mázsa nyersvas előállitására $1^4/_{10}$ mérték faszén szükségeltetett, egy mérték 10 köblábbal számittatik, tehát összesen 20414.

Még ezen vasgyár vállalat történetéről kell nehány szót mondanunk: Az azelőtt figyelemre nem méltatott vasérceket 1845—1847 években egy hannoverai vállalkozó technikus Marquart Frigyes vette által, ki Temesvárott leginkább arról ismeretes, hogy a „Remény“ nevü gőzsajkával a Bega csatornán jött ide, sok akadályokkal küzdvén, végre sikerült neki 1848. évben a mostani Nera völgyi kohó alapkövét lerakni, a következő évek eseményei által azomban háborgattatott, — 1850. évben az épités, melyre mások részvétele által még uj erőket nyert, befejeztetett, és a torokkemence meggyujtatott, — rendes üzlet azomban elő nem állitathatott, mert egy kevés eredményt adó, noha igen mesterségesen szerkeztett szeleptyü szélerőmü vagy szélpest gyanánti használatától elállni nem akartak, és igy az akkori bányatársulat még örülhetett annak, kohómüvét, a hozzá tartozó vájnákkal, a cs. k. katonai végvidékben szerzett erdő bérletekkel, és a Nerán birt usztatási joggal az álladalmi vasuttársaságnak 65000 pfton eladhatni, a mely is még ugyan azon 1855-dik évben a fenn emlitett hengerszélerőmüt felállitá, és igy célszerü üzletet kieszközlött. — Jelenleg 2 torkkemence, azaz nagyolvasztó felállitása, és az eddigi vaskohóknak rézhenger — vagy hámormüvekké átalakitása terveztetik.

Majd felejtettem volna a köszéneket emliteni, melyek a Bee völgyben, mely a Nerába nyilik, Szászkától két órányira termeltetnek; csekélyebb minőségüek ugyan mint a stajerlakiak, és nagyon elnyomattak, hamutartalmuk tetemes, azonban jó kokszokot lehet belölük égetni. Reménylhető hogy ezentul 25 — 30000 mázsa köszén fog ott nyeretni évenkint. — Egyéb bányakutatások Szászkán és Moldovabányán eddig kevés sikerrel történtek. Csaknem Szászkától $2^1/_2$ órányira, Bojescht völgyben fadékok (Lignite)*) födöztettek föl; — ezek bodonkákban (Muggeln) szétágaznak, már 200 ölnyi hosszaságban kitárattak és az égőszerek nagy szaporitását igérik.

Az álladalmi vasuttársaság egy mestermivü országutnak épitését kezdi a Bee patak völgytorkolatján keresztül, melynek költségvetése a köszénbányáig 78000 forintra terveztetett, és később innét Stajerlakig fog meghosszabbitatni. Ezen ut tetemes erdőket fog hozzáférhetökké tenni, mi eddig lehetlenség volt.

Égetőszer itt a faszén, mely részint a szászkai bányaterületben részint az álladalmi vasuttársaság uradalmi erdeiben Bogodinc mellett, részint a cs. k. katonai végvidékben nyeretik. Szerződésileg a cs. k. hadikincstárnak minden köb-ölért 1 fr. 20 krnyi bér (Stockzins) fizettetik.

Munkabérek ezek. Bányavájár 24 kr. } 8 órai
Bányalegény 20 „ } szakmány
Bányainas 8—12 „ } után

lovak	2 fogatos kocsi	2 ft.	24	kr.
	4 „ „	4 „	—	„
ökrök	2 „ „	2 „	—	„
	4 „ „	3 „	48	„

A favágók egy köb-ölért kapnak 1 ft. 20 — 1 ft. 30 krt.

Szénégetők egy mérték szénért 6—9 krt.

A kohómunkások, az 1 osztályban 34 krt. } 12 órai
„ a 2 „ 30 „ } szakmány
„ „ 3 „ 20 „ } után

Egy mázsa érc az aknából a kohóig 4—6 krba kerül.

Egy mázsa fuvar Rakasdia vasutállomásig 4—5 kr.

*) Még szénné nem változott, hanem sok bitumen által áthatott fa, mely, ugy látszik nagy égési becscsel bir. Közelebbi kisérletek még hiányzanak.

Egy mérték szén a kohóig szállitva 48—50 kr.

A vájna és kohómunkások többnyire szerződtetve dolgoznak, az elsők, a mennyiben érceket termesztenek minden a nyers ércben talált mázsa rézért 25—35 ftot. minden a vak kövekben munkált egy ölnyi hosszaságért 8 frt. — 200 frt. kapnak. A szerszám (Gezähn) u. m. kalapács és rudak, világitás, lőpor stb. a bányatársulati tárakból kiszolgáltatnak és az eredeti költség összegében a munkásoknak beszámitatnak.

Mátyás király életrajzához.

Igen maga helyén volt, e lap 1-sö számában, a nagy királyróli emlékezés; kinek élete fordulatára nézve Temesvár oly érdekes; ki aztán 15 éves korában az országlást megragadván, az alkotmány korlátai között a hatalommal ugy tudott élni, hogy ha bár felkenését s koronázását késön érte, még is a hatalmas oligarchák pártoskodása, és a külföldi hatalmak magtámadásainak dacára, a királyi méltóságot a legmagasabb polcra emelé föl. Mindenben s mindenkor nagy, akkor lön legnagyobbá, midőn önmagán győzedelmeskedvén, erejének teljében, diadalmak közepette, nagy tervek élén, ha találtatnék, érdemesebbnek akará országlását békében átengedni.

Többek elött talán ismeretlen, hogy a római nép a királynak egy lovas szobrot állitott. Ha ezen kitüntetés nagy része azon elterjedt volt véleménynek tulajdonitandó is: mintha Mátyás király „Valerius“ törzsök, s annak „Corvinus“féle ágazatából venné eredetét, s igy, a mit a felirás is tanusitá, Róma a nagy férfiban honfiát tisztelé: a tény mind a mellett a megtiszteltnek rendkivüliségét milyent csak századok szülemlenek, igazolják. Találjon itt a felirásnak töredéke helyet: „Vestri Quirites sanguinis ornamentum, imperatoriis virtutibus, specimen dedit generis romani.“ Feltünő: hogy számos utazóink, kik az örök Romát látni s ott mulatni szerencsések, e netán még létező szobor feltalálására nem forditják szorgalmukat, s figyelmüket.

A mai „orbis et urbis“ más mércsöt igényel mint a XV. századé vala. Mátyás életrajzához megemlitendő, hogy a „Majestas“ cimet, a romai curia töle el nem tagadta, sőt hogy ő volt az elsők egyike, kire e cím alkalmaztatott.

A Delejtü 1-sö számának itt érintett cikkéhez azon jó indulat emlitendő, melyel Mátyás a bécsiek, s az bécsujhelyiek iránt viseltetett. Hajlama jeleül birja Bécsujhely a király legjobb képét s egy billikomát, melyen különben Fridrik császár oly kedves öt magánhangzói bevésve láthatók. **Lovich Károly.**

Gyümölcsfáink.

(Folytatás.)

4. Meggyfa.

Sokban hasonlit a cseresznyefához; mely hasonlatosságot, valamint más részről a különbségeket is e két gyümölcsfa között — igazolja a következő leirás. A meggyfa középnagyságú gyümölcsfáink közé tartozik, magassága 25—30 láb; vesszőidomu ágacskái (galyai) lefelé csüngők, fénylő, némileg bőrféle levelei tojásdadok, végőkfelé hirtelen hegyesedve; kissé eresek, széleiken apró fürészfogakkal; ernyös bokrétái együtt vagy szétállók, melyeken a virágszirmok kerekdedek és fehérek; gyümölcse — a meggy — két végén összenyomott, gömbölyded alakot, — világosabb vagy sötétebb vörös szint mutat, s többé vagy kevesbé savanyú.

Szinte april hónapban virágzik. Hozzánk, mint fönebb (3. szám alatt) mondva volt, keletről származott s most már Európában mindenütt honos; hol számos fajtái müveltetnek.

A müvelt meggyfajták három osztályba sorolhatók. Van t. i. 1) Savanyúmeggy; ennek kocsánai (virágnyelei) rövidebbek; gyümölcsének szine vörös, leve világos szinü és nem fest, ize nagyobb mértékben savanyú. Ez osztályba tartozik többek között a mindszentnapi apró szemü meggy, melynek virágzása ideje egész nyáron, s gyakran még öszihónapokban (september, octoberben) is tart. 2) Fojtásmeggy; kocsánai hosszabbak, gyümölcse sötét vagy fekete vörös, melynek leve fest, ize savanyu s egyszersmind fanyar, fojtós. Ide számitandó egyebek közt a spanyol meggy. 3) Édes meggy. Az ezen osztálybeli meggyfák törzsöke magasabb, levelei nagyobbak, gyümölcsük inkább édes mint savanyú, sötét vagy fekete vörös; leve fest. — A meggyet általában nyersen mint gyümölcsöt, vagy aszalva s máskép elkészitve használják; levéből forrás által meggybort, égetés által pálinkát nyernek; gyógyászatban a fekete vörös fojtós meggyből hütő vagy más orvosságok rosz izét javitó szer készittetik; kocsánai (virág- és gyümölcsnyelei, csutkái) ugy szinte gyenge leveleivel mint házi szerrel sok helyen a köhögést gyógyitják.

5. Szilvafa.

Ezen keletről hozzánk átszármazott gyümölcsfának magassága nem több, mint 12—20 láb; honnan ugyanaz, fejét alant hordozván, magát szerényen mintegy megalázza: ámbár egyik a leghasznosabb s azért leginkább elterjedt gyümölcsfáink közöl. Ágai fölfefé irányultak, tojásdad hosszukás, kissé eres levelekkel, melyek eleinte mindkét, aztán csak alsó lapjokon pelyhesek, körül finom fürészfogakkal ellátva. Virágai kettejével egy bimbóból kifejlődve, zöldes fehér szinben tünnek elő, kerekded szirmokkal, pelyhes kocsánakon. A húsos gyümölcs — vagy is a szilva, — tekintve alakját, tojáshoz hasonló, de van gömbölyü is; vörös, zöld vagy sárga szinnel, belül csontkeménységü, összenyomott maggal. Együtt virágzik az elöbb leirt gyümölcsfákkal, t. i. aprilban májusig. Számos fajtái vannak. — Haszna sokféle, nyáron nyersen, télen aszalva kellemes izü gyümölcsül szolgál, belőle lekvárt (szilvaizt) főznek, forrás (pozsgás), főzés

és lecsepegtetés által pedig ugyanabból erős pálinkát készitenek, mely szlivovica nevét Horváth és Tótországból nyerte. Az idősb fa mézgát izzad, mely természetre a cseresznyefa mézgájával megegyez. A szilva magvak édes olaja fa olajkint használható. Gyógyászati tekintetben a szilvát, mint gyenge hashajtó szert szokás alkalmazni.

6. Barackfa.

E név alatt közönségesen a sárga barack értetik; miért jelen számban csak is erről leszen szó. A barackfa nagyságra nézve közép termetü, némely fajtája azonban csak 12 láb magasságu gyümölcsfa, számos kiterjesztett, barna ágakkal. Levelei hosszú nyelüek, tojásdadok, valamennyire szívidomuak, hegyesen végződők; kevessé eresek, kicsiny tompa fürészfogakkal széleiken. A levélnyelek hosszában 2, legfölebb 4 mirigyhez hasonló gömböcske találtatik. A virágok az ágak oldalain egyenkint vagy párosan törvén elő, rövid nyelecskeik a bimbók pikkelyei közé zárvák; a szirmok, tojáskerekded alakot viselve, fehér vagy kissé vöröses szinüek. Gyümölcsei — vagyis a barackok — husosak, kerekdedek, valamennyire összenyomva, különböző nagyságuak (galamb- egész ludtojásnyiak), szinre nézve sárgák különféle fokozatban napnak leginkább kitett oldalukon pirosak. A burban (gyümölcshusban) rejlő csontkemény mag tojásalaku, összenyomott, sima; domborúbb szélén félkörben menő három éllel. Keleten honos, nevezetesen Örményországban; honnan Európába Nagy Sándor idejében hozatott s jelenleg a mérsékelt égöv valamennyi tartományaiban mindenütt termesztik. Virágzási ideje korán beáll (március, april hónapokban). Nevezetesb fajtái: a keserü magu barack (nagyobb, leves husu), kajszi vagy kajszin (nagy, szép sárga szinü, kellemes izü; virága pirosas) stb. — A barack általában jó izü gyümölcs, mely nyersen s elkészitve gyakran eledelül szolgál; nem oly mértékben hüsitő, mint az őszi barack, de nem is okoz oly hamar székürülést. Az édes és keserü magvak mandola gyanánt használhatók; a belőlök sajtolt olaj egyenlő a legjobb mandola olajjal. Az idősb törzsökökből kifolyó mézga egy rangban áll a cseresznye és szilvafakéval.

Dr. Márki József.

(Folytatás következik.)

Levelezések.

Nagy-Kikinda, sept. 20. 1858. Ha mult években volt okunk panaszkodni a bánsági, különösen torontálmegyei országutak elhanyagolt állapotán s kivált esős időkben járhatlanságán, mely által a kereskedelmi világtól elzárva és hozzá férhetlen állapotban valánk, s mely maga után vonà, hogy termesztményeink tova szállithatása csak nagy akadályok között volt lehetséges, s igy a gyarmatárukhoz is ily nehezitő körülmények közt férhettünk és juthattunk: ugy örvendhetünk jelenleg annak hogy a Bánságot keresztül hasitó vasut hálozata városunkat is érintve általa az anyagi érdekeink viszonyaiból keletkezhető nem csekély anyagi és szellemi haszon jólétünket félreismerhetlenül előmozditja. A legszükkeblübb önző is kénytelen bevallani hogy a haladásnak, mely az anyagi és szellemi jólét előidézője, a gyors közlekedés egyik fő rugója, ugyszolván közvetlen feltéte. A csekélyebb tehetségü és szegényebb sorsu osztály ugyanis sokszor közlekedés hiányában főleg oly helyeken, hol még az élelmi szerek is oda szállittatnak, szükségei beszerzésekor áldozatúl esik a haszonlesők seregének, holott igy a vasut az üzéreket és árucikkeit könnyü módon a hely szinére szállitva a concurrentia a kereskedők túlzó árszabásainak határt szabva az a netalán túlcsigázandó árucikkek eladásában fékül szolgál. Más részről vasutunk megnyitása óta e dologban saját észlelésünk alapján szerzett tapasztalásunk is azt tanusitja, hogy mi a hely szinén illendő áron nem kapható, vagy meg sem szerezhető, azt a vasuti csekély vitelbér lefizetése mellett ugyan oly áron, milyen az az első rangu városokban megszerezhető, saját személyünkben meg szerezhetjük a nélkül, hogy az azt megszerzendő kereskedőnek érette érezhetően adozzunk. De még fényesebb példák erre országos vásáraink. Ezek régola nem voltak igy látogatottak. Az egész Bánságban a nagy-kikindai a mai napra esendő őszi vásár legnagyobbnak tartatott, de ha ez az előbbeni években némelykor legnagyobbnak tán nem is volt mondható és hirének akármily közbeesett okbol meg nem felelhetett: ugy a mostani az, mely hirének tettleg csakugyan megfelelt. Ha elképzeljük, hogy az ideözönlött néptömegnek 112 éh.. és szomjcsillapitó sátorkorcsma állott rendelkezésére, mellyek mindegyike ha mindjárt sok ingyen élő vendégekkel telve, könnyen következtethetünk a vásárra mindenfelől todult néptömeg rendkivül nagy számára. Azon kivül hogy a közel és távol vidékről ide özönlött iparosok becsületes számban megjelentek, a szarvas marhák sokasága szembeszökő volt, melynek tetemes része vasuton ide szállittatott. A vevők Mosony, Győr és más fel- és alvidéki megyékből gyülekeztek. A lóvásár szinte nagy volt. A fakészlet is rendkivüli nagy mennyiségben volt található. Ezek és más számtalan előnyök, melyekkel a vasut kinálkozik, eléggé meggyőznek bennünket a felől, hogy a vasut az anyagi és szellemi téreni haladás és jolét megalapitásának és szilárditásának egyik főtényezője. Megjegyzük, hogy e vásáron több jol öltözött női zsebbelő a kevésbbé óvatosb nők pénztárcáit kiüresitette és azokat elorozva kizsebelte. A vasut a többi között előidézé azt is, hogy a 18 ezernyi lakosságu városunkban létező ugyszolván egyetlen csárdaalaku alacsony vendégfogadónk a jövő tavaszkor le rontatni és egy nagyszerü 86,000 pftba kerülendő emeletes vendégfogadó fog épitetni.

A termés ez évben nem a legjobban ütött ki és a középszerün alúlinak mondható; a tengeri és dohánytermést kivéve. A jelen év szöleinkre nézve egyike

a hét száraz esztendőnek. Ezt némelyek oly annyira keservesen tapasztalják, hogy ott olyan is, ki más években 150 akó bort termesztett, az idén nem volt képes abból csak négy akot is kisajtolni, mit leginkább azon mostoha körülményeknek tulajdonithatunk, kogy éppen akkor, midőn nedvességre volt szükség, fagy és szárazság uralkodván, a hajtás akadályozva igen kevés szőlő mutatkozott, és annak is nagy része a kelletlen időtájban járt sok esőzés folytán rothadásnak indult. Jövőre szellemi életünk mozgalmairól.

Drezda julius hónapban 1858.

Folytatás.

A fényüzés, mely Brühl szakát jellemzé, Drezdában most már elenyészett, mert a csinos, s kellemes fekvésü város, inkább csendes háziasságba vonult szép hölgyhöz, mint feltünő kacér nőhöz hasonlit. A fényüzési korszak szerzeményei, a műkincsek azonban megmaradtak, s ezek legértékesb ékszerét képezik, most az igénytelen házias Drezda szépsége koronájának.

És Ágoston csak azért ohajtott pénzt, pénzt, s ujra csak pénzt, hogy a müvészet iránti szenvedélyét kielégitse! Külföldön nagy költséggel müszállitókat tartott, kiknek az eladásra kitett mügyüjtemények, s egyes remekek megszerzése kötelességükben állott. Harmadik Ferenc esztemodenai herceg rögtöni pénzszükségét, az egyszáz darab remek müből, s ezek közt Correggio világhirü „éjszaka“ — Tizian „Cristo della Moneta“ cimü, s Veronese nagy képeiből álló modenai képtár megvásárlására ügyesen felhasználta. Ezen megbecsülhetlen értékü kincsek mellék-kiadásokkal együtt 1745. évben 100,000 zecchino aranyon jutottak a szász fejedelem birtokába.

Holbein remek művét a Madonnát, Ágoston és Nagy Fridrik szellemdús barátja Algarotti Francesco gróf vásárolta volt meg Velencében 1743. hova többnemü viszontogsága után jutott, és hol sokáig észrevétlenül, s ismeretlenül hevert, Delfino Zuane urnál. Ez mellékkiadásokkal együtt 28,024. velencei lirába került.

A drezdai képtár legértékesb gyöngye Rafaelnek di san Sisto Madonnája a piacenzai fekete barátok szent-szisztói egyháza főoltárét ékesitette volt. 3-dik Ágoston mint koronaherceg Olaszországban tett utja alkalmával látta meg a felülmulhatlan művet, és szépsége annyira elbájolta, hogy bár mily áron megszerzését már akkor elhatározta, azonban jóval később 1753. évben teljesülhete csak ezen leghőbb ohajtása, midőn Giovannini Carlo Cesaro bolognai festő eszközlésére az 20,000. aranyért, s az eredeti nagyságával felérő másolatért a drezdai képtár számára meg lőn szerezve.

Emlitem még : hogy magából a prágai császári képtárból is 69 darab festmény s ezek közt Van Dyk első Károly angol király és nője arcképe, még Rubens „vadkan vadászata“ 1748 évben 50,000 talléron, és négy darab Veronese 4000 talléron át lőn engedve. A Wrzowecz grófnő prágai, Wallenstein gróf duxi, Caragnag Amade herceg párisi képtárai, s Németalföld nem kevés illetéket juttattak a drezdai képtárba. Végre 1853. évben a szászok feledhetlen királya Fridrik Ágoston, addig a képtárban szegényül képviselve volt spanyol iskola müveiből 15 darabot, s ezek közt Murillo legszebb korszaka művét Szent Rodriguez vértanut 579 font sterling és 22 schilling öszvegért vásárolta meg Lajos Fülep francia király hagyatékából Londonban, midőn már auctionator kezei közt voltak.

Ezen utóbbi vásárlás, mely a legujabb időben történt, egy uttal példa: hogy napjainkban is szerezhetők még remek művek, s aránylag csekély áron, csak hogy az alkalmat használni, s a külföld nevezetesb helyein erre ügynököket kell tartani. Mikor fog nemzeti muzeumunk, valóban szegény, és nemzeti állásunkkal öszve nem férő képtára ily módu szaporitásról gondoskodni? s ily gondoskodása jeleivel a nemzet előtt föllépni? Vagy mikor ébred fel nálunk a szükség belátása, hogy muzeumi képtárunk gazdagitásáról, ha ez az intézet erejéből nem telik, magán társulati uton gondoskodni kötelesek vagyunk? Élmaradtunk, hozzuk helyre atyáink mulasztását.

Ágoston király nemes szenvedélye jellemzéseül Drezdában közbeszéd tárgyát képező két eseményt említek. A rafaeli Madonnának 1753. évben Drezdába érkeztekor, a királyban a festmény látása iránti vágyakodás legmagasb polcra hágott, miután 20 évi törekvése után jutott csak birtokába, azért kinyalábulását, s királyi palotájában kiállitását azonnal megrendelé. — Midőn a kiállitók annak a kedvező világitásu királyi trón helyére állitásától egy darabig vonakodtak, a király türelmetlenül megragadta tronusát, s azt következő szavaival; „helyet a nagy Rafael számára“ önkezüleg félre taszitotta. Ugy-e bár ekkor a koronás király hódolt a müvészet királya előtt?

A királynak müremekek szerzése iránti szenvedélyét nem csak ministere, hanem nője is megosztotta, ki szokássá emelé, királyi férje név- vagy születés-napjait egy, vagy több festmény ajándékozásával megünnepelni. Változatosság kedvéért egy ízben arannyal és drága kövekkel gazdag ékesitésü spanyolnádpálcát, a francia párisi kézműipar remek készitményét, szereztette meg udvari ékszerárusa által királyi férje névnapi ajándokául, mely értékben magasb vala, mint a képvásárlásra rendesen kiadott öszveg. A király vidámul fogadá az ajándokot, remek készületét bámulta, de egyszerre csak őszinte kedélyes hangon kérdezé: — „de hol marad hát képem?“ mi által koronás hites társát természetesen nem kellemesen illette.

Azonban Ágostonnak, szintugy mint ministerének hibái is voltak, miknek elősorolása feladatomhoz nem tartozik. A drezdai képtárról akarok csak szólani, melyel a két férfiu emlékezete annyira összeforrt, mint tettel, az erő.

A képtár előbbeni helyéről, az ugynevezett istáló-épületből 1855. évben helyeztetett át az uj muzeumba, melyet Semper drezdai jeles épitész 1847. évben kezdett, s az 1848. évi események miatt innen menekülése után terve, s szándoklata szerint Nicolai épitész fejezett be. Az uj-muzeum telke a cikornyás rococó Zwinger déli oldala előtt volt kijelölve. Igy nehéz feladat jutott Sempernek, mert az avult rococót a uj iránnyal kellett egybeolvasztania, s mivel a muzeum folytatása, s mintegy kiegészitése leendett a befejezetlenül maradt Zwinger-pavillonok karzatszárnyainak, a rococót a modern épiszeti stillel egyesitenie kelle. Az épitészet különvált két korát, s izlését hozta együvé Semper.

(Folytatás következik.)

TÁRCA.

Az achemenidák utóda.

Irta

Thöbey.

(Folytatás.)

Ormuzdra, Mitrára, Anahidra, s az ég minden isteneire s angyalaira esküszöm hogy ezt tenni fogom, szólt Ardesir kezét felemelve.

Most bizok benned; halljad tehát Ardesir hogy mit tegyél, ha meg akarod szabadítani a hercegnőt. Először is tudósitsad szándékodról barátaidat, Bérámot és Kozrevet. Ösmered azon helyet hol a Tigris partján, Ktesiphon városán alól, egy kis templom áll, melyben a szent tüz ég?

Ösmerem.

E helyre küldjed tehát holnap barátaidat egy, kétlovas kocsival, két hátas lóval s élelemszerekkel. Te magad pedig azon úton, melyen ma mentél át, szökjél a kertbe és —

Az lehetetlen uram, vágott Ardesir a mágus szavába, mert holnap azon helyen hol én szoktam őrt állani, más testőr lesz, minthogy nekem holnap szabad napom van, s csak tiz nap mulva kerül ismét reám a sor s ekkor Parmys már úton lesz Róma felé.

A mágus összevonta szemöldeit s gondolkodva tekintett maga elé.

Ez akadályt könnyen elhárithatjuk, szólt a mágus mialatt vonásai egyszerre kiderültek; hogy hivják azon testőrt ki holnap őrt fog állani a te helyeden?

Dikrán, Valarság fia.

Parth?

Nem, baktrián.

A baktriánok legbuzgóbb hivőink, mormogá a mágus; Ardesir, ez akadályt én elfogom háritani. Ama testőr maga fog felkérni hogy állj helyette őrt. Te pedig, Ardesir, ha találkozandol a hercegnővel, kérjed öt hogy vezessen az Asztaróth nevü fürdőbe. Ott fogtok találni engemet s a többi az én gondom lesz.

Most pedig elválunk egymástól, oh Achemenes unokája; tegyél úgy mint mondám s minden szerencsésen fog véghez menni. Ormuzd áldjon meg, szólt a mágus s gyors léptekkel távozott.

Ormuzd áldjon meg bölcs mágus, szólt Ardesir, ellenkező irányban távozva.

A nap már hanyatlóban volt midőn Ardesir elérte a testőrök hadházát. Kozrev és Bérám a kapu alatt állottak házi öltözetben, páncél nélkül s fegyveretlenül.

Isten hozott Ardesir, kedves barátunk, kiáltának az érkező elé sietve s kezeit megszoritva, hol maradtál ily sokáig, már aggódtunk feletted, hogy valami baj ért.

Jertek fel szobámba, fontos közlendőim s barátságtokra nagy szükségem van.

Barátságunkban bizhatsz, mint őrszellemedben, szólt a két perzsa, miallatt Ardesirt kiváncsian kisérték lakására.

Midőn megérkeztek Ardesir szobájába, mely mint minden testőré, némi fényüzéssel volt bútorozva, Ardesir hozzá fogott a mai nap éleményeinek elbeszéléséhez, melyet barátai mindinkább növekvő csodálkozással hallgattak.

Ormuzdra! csodálatos dolgok, kiáltá Kozrev midőn Ardesir elvégezte elbeszélését.

Nem túlságosak követeléseim a barátsághoz? szólt Ardesir a két perzsa kezét megragadva.

Hogy beszélhetsz igy Ardesir? mondá Bérám a nehéztelés hangján, hisz tudod hogy érted mindent megteszünk; tudod hogy jobban szeretünk mint egy testvért, s hogy tisztelünk mint egy királyt, de ezerszerte jobban tisztelünk, mint Artabanust.

Én megyek élelmi szereket vásárolni, szólt Kozrev, hogy holnapra mindennel készen legyünk.

Én pedig megnézem hogy hármunk szekerei közöl melyik a legerősebb, hogy az úton valahogy el ne törjön, s kikeresem legkitartóbb lovainkat.

S a két perzsa távozott.

* * *

Tehát a tüztemplomnál barátim, szólt Ardesir midőn barátai, a kitüzött helyre indulandók, elbúcsuztak tőle.

A tűztemplomnál, szóltak ezek s az istállóba siettek.

Kozrev két lovat fogott be egyikébe ama félfedelü taligáknak melyekben csak két, egymás mellett ülő személy fért el. Bérám két lovat nyergelt.

Hová, hová, ily nagy előkészületekkel, szólt egy parth testőr, látva hogy Kozrev, különbféle élelmi szereket rak a taligára, ha valahová mulatni mentek úgy én is elmegyek.

Kozrev zavarba jött s nem tudott mit válaszolni.

Nagyon örömest vesszük, derék parth, ha velünk jösz, szólt gyorsan Bérám, ki ismerte a parth jellemét, mi a tigrisparti tüztemplomba megyünk, imádkozni.

Oda nem megyek, mondá a parth savanyú képpel.

Ugy hát Ormuzd áldjon meg derék parth, szólt Bérám, miután nyeregbe vetette magát s a másik lovát vezetéken tartva, ügetve távozott.

Áldjanak meg Jupiter, Osiris és Bál, kiáltá a parth nevetve.

Vallástalan eb, mormogá fogai közt Kozrev, ki a taligán ült, a lovak közé csapva.

Rövid idővel a két perzsa távozta után, egy testőrszázados és egy dobos jelentek meg a hadház udvarán. A dobos verni kezdé lármás hangszerét.

Ardesir nyugtalanul járt fel s alá szobájában s midőn a dobpörgés megüté füleit, türelmetlenül kiáltott fel:

Hah, már összehivják az őrnek kiállitandókat s Dikrán még sem szólitott fel. Ha csalatkozott volna a mágus! s ha ez által a szökés nem sikerülne!

Alig mondá ki Ardesir e szavakat, midőn lelkendezve rontott be szobájába egy testőr, kiben azonnal Dikránra ösmert.

Ardesir, kedves bajtársom, kiáltá ez, képzeljed csak mi történt velem, s mi vár reám. Néhány perccel ezelőtt egész nyugodalommal sétáltam az utcán, midőn egyszerre nevemet hallám hátam megett kimondani; megfordultam: egy öreg mágus állott előttem, ki erősen szemem közé nézve, e szavakat mondá:

Dikrán, Valarság fia, a sors könyvébe az van irva hogy ha e napon a nagy platanus alatt őrt fogsz állani, ugy egy év eltelte előtt ki fogsz végeztetni.

Ijedtemben csak azt tudtam kérdezni hogy minden testőrre ily rosz hatással van-e azon őrhely?

Ardesirt, Szaszán fiát kivéve, valamennyire, felelt a mágus.

Erre, minthogy az összehivó dobszót már hallottam, sietségembe meg sem köszönve a mágus szivességét, hogy figyelmeztetett a veszélyre, rohantam hozzád.

Kedves bajtárs, hogy ha ma őrt állanál helyettem, hidd el háladatosságom határtalan lenne; kérjél tőlem mit akarsz, tudod hogy feleségemet, Phratagunét, a testőrök mind irigylik tőlem; ezt is neked ajándékozom, csak tedd meg azt mit kérek.

Ne félj Dikrán, nem fosztalak meg szép hölgyedtől,

szólt mosolyogva Ardesir, mi alatt fejébe nyomta sisakját és kezébe vette dárdáját; nagyon nagy díjat igérsz oly csekély szolgálatért. Teljesitem én kivánatodat ingyen is.

Köszönöm Ardesir, köszönöm; ha egykor szükséged lesz egy jó karra gondolj reám.

Ardesir le sietett az udvarra, hol már összegyült egy csapat testőr s jelenté a századosnak hogy Dikrán kérésére elvállalta annak őrpontját.

VI.

Ardesir őrháza mellett állott s szemeivel kisérte a távozó őrcsapatot. Alig tünt ez el a kertfal egy kanyarulata megett, midőn Ardesir egy evetke ügyességével felkúszott a platanusra s a kertbe pillantott.

Ott ült egy müvészileg faragott faszéken a szép Parmys, fejét tenyerébe hajtva.

Ardesir szive lázasan dobogott e tekintetnél. Gyorsan ragadta meg a kertben lévő platanusnak egy ágát és átvetette magát. De Ardesir sietségében nem jól választotta meg az ágat mert az, melyen tartá magát, száraz és gyenge volt.

Az ág recsegett. E zajra felpillantott Parmys s midőn észrevevé Ardesirt, egy mosollyal üdvözlé őt.

Ardesir a recsegésre észrevette hogy az ág, melyen tartózkodik, gyenge s egy más ág után nyúlt. De már késő volt; a száraz ág ropogva tört le s Ardesir tizenöt láb magasból zuhant a földre.

A hercegnő sikoltva ugrott fel, s futott Ardesirhoz, ki élettelenül terült el a földön, Parmys kétségbeesett zokogásba tört ki s letérdepelve a halottnak gondolt ifju mellé, két kezével megragadá annak jobbját s fájdalmasan nyögé nevét.

Parmys észrevette hogy Ardesir üterei vernek s gyorsan felállott s letörlé könnyeit.

Ardesir, kinek semmi tagja sem tört el az esésben s kinek ájulása csak az erős ütődés következménye volt, néhány perc mulva visszanyerte eszméletét s könnyen talpra ugrott.

Oh Ardesir, ismét életveszélyben voltál, szólt a hercegnő lágy hangon, s mind ez miattam; mikép fogom ezt meghálálhatni?

Hercegnő, felelt Ardesir, meg vagyok már jutalmazva mert szemeidben könnyek nyomai látszanak.

Ki tartana egy nőt oly hálátlannak hogy ne hullatna könnyeket mikor halva hiszi élte megmentőjét; szólt a hercegnő különös hangnyomatot fektetve a két utóbbi szóra, s arcvonásain jeges büszkeség foglalt helyet.

Ardesir szomorúan csüggeszté le fejét e kevély, bátortalanitó hangon, mondott szavakra.

Urnőm, szólt Ardesir nehéz sohajjal, ha nem bántad meg a bizalmat, melyel egy szegény harcost megajándékozál, s ha futási szándékodról nem mondtál le, ugy siessünk mert az előkészületek meg vannak téve. Kitüzött helyen kényelmes hintó vár reád s két barátom, kikkel együtt utólsó vércseppig védendünk, lóháton fog kisérni.

De a falon hogy jutok át?

Hogy ez mikép fog történni, arról még magam is bizonytalanságban vagyok, de —; s itt elbeszélé Ardesir a mágussal való összejöttét s annak szavait.

Megfoghatatlan, szólt Parmys, midőn Ardesir bevégezte elbeszélését, megfoghatatlan! az Asztaróth fördőben; hogy szabadulhatunk ki az Astarte fürdőn keresztül?

Oh urnőm, szólt Ardesir, ha nem vesztéd el irántami bizalmadat, úgy siessünk.

Igazad van Ardesir, siessünk. Ama tiszteletreméltó mágus nem üzend velünk tréfát.

Parmys és Ardesir gyors léptekkel indultak meg s nem sokára elérték az Astarte fürdőt, ez egyike volt ama kéjhelyeknek melyeket már leirtunk s csak abban különbözött a többitől hogy a fürdőmedence mellett, Venusnak vagy valamely syrénnek szobra helyet, Astarténak a syriai istennőnek márványból remekül faragott, meztelen képe állott illetlen helyzetben.

Parmys és Ardesir beléptek a fürdőbe.

Isten hozott gyermekeim, szólt a mágus elébök lépve, az ég áldjon meg leányom s engedje hogy visszatérjél az igaz hitre, melyről családod és nemzeted lelépett.

Bölcs mágus, én igazhitü vagyok s az is voltam mindig, szólt a hercegnő, anyám méd származásu s Zoroaszter vallásának buzgó követője lévén, szüntelen e szent hit megtartására intett s tanitásai feledhetetlenek maradtak elöttem.

Ugy kétszeres örömmel szabaditalak meg leányom, szólt a mágus.

A mágus most egy fáklyát gyujtott meg, azután oda lépett Astarte szobrához s annak talapzatát észrevétlenül érintve lábával, szólt:

Tisztátalan vallásnak tisztátalan szüleménye, nyiss utat az igaz hit követőinek.

A szobor lassan kimozdult helyéből s ott hol állott, egy négyszögü nyilás lett láthatóvá.

Kövessetek, szólt most Parmyshoz és Ardesirhoz, kik bámulatokból alig birtak magukhoz jönni.

A mágus előre ment fáklyájával, Parmys és Ardesir követték a lefelé vezető lépcsökön.

Miután mindnyájan elhagyták a fördőt, Astarte szobra ismét helyére fordult.

Kalandoraink tiz tizenkét lépcsőt haladtak lefelé s azután egy beláthatlan hosszaságú folyosóra értek. Sok helyen más irányba vezető folyosók metszették át ezt, majd keresztutakat majd csillagokat képezve.

Most egy felfelé vezető csigalépcsőhöz értek.

Lásd Ardesir, sugá a mágus az ifju perzsának fülébe, e lépcső Artabanus hálótermébe vezet. Gyakran állottam e zsarnok ágya mellett s álmában meggyilkolhattam volna, ha nem kellett volna attól tartanom hogy halála után valamely még nálánál is vallástalanabb és zsarnokabb rokona lép a trónra. Egyes személy halálával nem érnénk célt; egy csapással kell az egész átkozott fajt megfosztani hatalmától.

Miután földalatti vándoraink elhagyták a lépcsőt, gyakran lódobogás és kocsizörgés hatott a vastag földrétegen át füleikhez, mi Ardesirral és Parmyssal gyanittatá hogy Ktesiphon utcái alatt járnak.

Később elhallgatott e felülről jövő zaj s ismét csendes lőn minden, csak a szökevények léptei hangzottak vissza a földalatti utak tömkelegében.

Két órai járás után egy felfelé vezető lépcsőhöz értek a vándorok.

Itt van vándorlásunk vége, szólt a mágus felhaladva a lépcsőn s intve a szökevényeknek hogy kövessék.

A mágus most felemelt egy, feje felett lévő kőtáblát s kilépett a folyosóból.

Ardesir és Parmys most egy kőoszlopokon nyugvó csarnokban találták magokat. A háttérben egy kis oltáron égett a szent tüz: az oltár mellett két mágus állott. Ezek mélyen maghajták magokat a rangban úgy látszik felettük álló, ősz előtt.

Parmys és Ardesir a szent tüz előtt letérdeltek s miután rövid imát végeztek, követék a mágust, ki most a templomból kivezeté őket, a szabadba.

Közel a templomhoz a Tigris szöke hullámai hömpölyögtek tova, széles medrökben. Éjszak felé Ktesiphon fehér épületei ragyogtak a lenyugvó nap végsugaraiban.

Midőn a szökevények kiléptek a templomból, tekintetök azonnal Kozrevre és Bérámra esett, kik a kocsival s lovakkal egy pálmafa árnyékában állottak.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Szontán Bács megyében, a disznók között veszélyes torok betegség uralkodik, mely később megfulást okoz. Az utolsó hétben 50 darab — s a betegség föllépte olta összesen mintegy 80 darab lett a betegség áldozata. A betegség eleinte fiatal 1—2 éves disznók között mutatkozott 5—6 órai szomoruságnak jeleivel; később pedig a leghizottabbak közt dúlt ezen baj, az utóbbiaknál a nyakon daganat mutatkozott, a vége lett egy 4—5 napi kínlodás és megfuladás.

— Páris egyik fényes vendéglőjében ebédelt egy angol, hova nem sokára egy francia is betért, s minthogy a helyek mindenütt elfoglalva voltak, a francia engedelmet kért, hogy az angol asztalánál még üresen álló helyet elfoglalhassa, mire az angol fejét biccentve, megegyezését adá. A két ur egymás mellett ebédelt a nélkül hogy egymáshoz szóltak volna. Az angol előbb elvégzé ebédjét, de várt, s miután már a francia is elvégezte, megszólitja őt, ha nem parancsol-e még valamit. Nem felelé ez, én már eleget és jól ettem, s ezzel a pincért szólitja fizetés végett. Azonban az angol felszólal: „Uram, ön asztalomnál ebédelt, tehát kötelességem önnek számláját is kifizetni.“ A francia ezen nyilatkozatot sértésnek vévén, büszkén felelé, miszerint ő nem oly ember, ki más pénzén szokott ebédelni. Az angol ezen feleletre egy oldal döféssel válaszolt, mit a francia visszaadott, ebből dühös verekedés történt, az angol azért verekedett, miért nem engedi a francia ebédje árát kifizetni; a francia pedig azért, mert nem akarta az angol ajánlatát elfogadni; mig végre a közbejött erőnek sikerült öket elválasztani. Az összetört asztal s edények árát még is az angol fizette meg.

— Maradékon f. hó 3-kán bizonyos Ürge Mihály ágyában több balta vágások által agyon veretve találtatott, a bünös elfogatott, ki saját vallomása szerint nem volt más mint az agyon veretettnek saját Joska nevü fia.

— T. Becsén Anhaber Menyhért háza alattomosan elhelyezett tüz következtében lángok martaléka lőn — a gonosztevő Illicsics Mladen szabadságos katona volt — ki is a büntető hatóságnak már által adatott.

Temesvári ujdonságok.

* Mult vasárnapon az itteni hangászegylet közgyülést tartott, melyben a tanmódszer, a tanitványok fölvétele, a tanpénz s a költségvetés tekintetében némely határozatok hozattak. Egyuttal az énektanitó megválasztatott Burger Antal személyében, ki is az oktatást october első napjaiban kezdendi. Az énektanulók havonkint egy pengő forintot tandíjként fizetendnek. Mihelyest lehet, a hangászegylet hangversenyeket is adni szándékozik.

ɔɔɔ Nehány nap óta szinházi élveink vették kezdetjüket. Tán mondanunk sem kell, hogy Temesvárott a szinház német, másként az hosszabb időre jelen körülményeink között nem is lehetvén. Magyar lapban német szini előadásokról tán felesleg volna szólni, mert a kire hatni kivánnánk tán nem is olvasná birálatainkat. Azonban van a dolognak oly oldala, melyet figyelembe venni kötelességünk. Ha már másutt is a szinházok a legszellemiebb élvezetek nyujtói, ha még középszerü szinházat is sokkal nemesebb mulató helynek kell tekintenünk, mint legnagyobb részét a divatos szórakozásoknak, minden esetre Temesvárott a színházat társadalmi életünk fénypontjának nevezhetjük. Nekünk nincsenek academiáink, muzeumjaink, képtáraink; nincsenek irodalmi körök; nincsen a természet bájaival környezett vidékünk; nincs egyátaljában semmi, a mi a miveltebb osztályokat számosabb összejövetelre csábitana. Szinházunk tehát leginkább vonza közönségünket, — igy volt ez régentén, ugy tapasztaljuk ezt most is. Azért talán sehol sem vitatkoznak oly élénken szinházi dolgokról mint Temesvárott; és ily intézet méltán követelheti tőlünk, hogy lapunk hasábjain figyelembe vegyük. Legyenek tehát az előadások bár németül, a szinészek között és a közönségben lesznek elegen kik a magyar referens szavát is megértik, ki noha a helybeli szinház dolgairol már tiz esztendő óta hallgatott, most annál szivesebben ismét tollához nyujt, minél biztosabb előjelek szólnak arról, hogy Szabó Jozsef ur igazgatása alatt számos műélvekben részesülendünk a szinház csarnokában. — Az eddigi előadásokból emlitünk egy operát (Lucia di Lammermoor) két vígjátékot, (Doctor Robin, és: Die beiden Gascognier) és két szomorujátékot (Uriel Acosta, és: Graf Essex.) A nevezett operai előadás hősnője Fridrichné volt, kit közönségünk már régen ismer, és megkedvelt, s kit már első fellépése alkalmával virágkoszorúkkal elhalmozá. Az ily énekesnőhöz valóban szerencsét kivánhatunk magunknak, és mi elég önzők vagyunk ohajtani, hogy magasabb vágyak ne keletkezzenek benne, mint a köztünk maradás. — A nevezett vigjátékokban Rémay ur ügyes és gondolkodó szinésznek mutatta be magát. Emlékezünk, hogy közel 20 esztendeje annak, midőn már Rémay neve közönségünk kedveltjei közzé tartozott. Ily hosszu időköz is nem homályositá el érdemeit, a melyeket uj szerződtetése által hihetőleg gyarapitani fogja. Uriel Acostában különösen Heinritz ur tünt ki; Graf Essex-ben azomban Lazzer ur és Lenz kisasszony annyira jeleskedtek, hogy játékuk szinházunk legjobb időszakait hozta helyre, és hogy közönségünk a külömben is derék előadást legfeszültebb figyelemmel kisérte.

Meg kell még emlitenünk, hogy szinházunk nézőhelye valóban pompás átváltozást nyert. A gázvilágitáson kivül a páholyokat vörös tápétákkal, a földszint vörös karszékekkel diszitve látjuk. A fehér alapszínü külső oldalakon dus aranyzatok emelik az izletes csarnokot, mely — ha másban nem is — ezen ujitások által a nemzeti szinház belsejére emlékeztet.

Kereskedelmi hirek.

Baja, sept. 21-én. A tegnap itt tartott Mihály vásáron középszerü volt a hozatal, sőt zab mennyiségben igen is csekély, a mi is hozzájárulván a nagy tudakozódás, ezen cikk árát tetemesen felszökteté; más gabonanemüekben kevés volt a forgalom.

A mai piaci árak következők, pesti mérőkben és váltó pénzben számitva: buza 11—12 fr. rozs 6 fr. 45 kr.—7 fr; kétszeres 6 fr. 30 kr. — 6 fr. 45 kr.; árpa 5 fr. 15 kr. — 5 fr. 30 kr. zab 4 fr. 45. kr. — 5 fr.; köles 6 fr.

Szanád sept. 22-én. A mult hét utolsó három napján a hozatal még igen élénk volt, azomban a bécsi távirdai tudositás az itt lévő kereskedőket a 18 frtos árról 17 frtra szoritotta, minek következtében a hozatal is meggyengült. Mind a mellett az egész héti hozatal 25000 mérőre tehető. Zabban igen kevés a forgalom, az ára 7 fr. 30 kr. váltó köblönkint.

Terményárak

a kereskedelmi kamara jegyzetei szerint pengő pénzben.

Mérőnkint	ft.	kr.	Mérőnkint	ft.	kr.
Buza, legjobb	2	24	Zab	1	12
„ közép	2	45	Tengeri	1	15
„ közönséges	2	27	Szénának mázsája	2	—
Kétszeres legjobb	1	57	Bab	2	32
„ közép	1	45	Burgonya	2	12
Rozs, legjobb	1	42	Liszt, legfinomabb, mázsa	7	—
„ közép	1	30	Zsemlyeliszt „	5	—
Árpa, legjobb	1	30	Kenyérliszt, finom „	5	—
„ közép	1	12	„ közönséges	4	30

Kiadó és felelös szerkesztő **Pesty Frigyes.**

Nyomatott **Hazay M. és fia Wilmos** betüivel Temesvárott.